

Audiotour voor iedereen



Shirley Jaarsma [hoofd publiekszaken, Natuurhistorisch Museum Rotterdam; jaarsma@hetnatuurhistorisch.nl]

Bij Het Natuurhistorisch willen we dat iedereen zich welkom voelt. Daarom organiseren we activiteiten zoals prikkelarme openstellingen, dementievriendelijke rondleidingen, rondleidingen in gebarentaal en rondleidingen voor mensen met een visuele beperking. Deze speciale activiteiten moeten echter vooraf geboekt worden en de rondleidingen worden door een museummedewerker begeleid. Wij willen bezoekers met een visuele beperking, net als elke bezoeker, iets bieden wat altijd beschikbaar is en wat op eigen gelegenheid gedaan kan worden. Iets waarbij bezoekers zo kort of lang kunnen blijven als ze zelf willen. Tegelijk willen we niet iets apart voor deze doelgroep, maar iets wat voor iedereen geschikt is en waarbij iedereen dezelfde informatie

kan opdoen. Zo ontstond het idee om onze audiotour aan te passen voor mensen met een visuele beperking, en daarmee tegelijkertijd voor alle bezoekers een nieuwe dimensie te geven.

In 2021 won Het Natuurhistorisch met dit plan de RAAK Stimuleringsprijs van het Oogfonds. We kregen nu dus financiële ondersteuning om ons plan ook uit te voeren. De beschikbare tijd van de afdeling Publiekszaken was nog wel een knelpunt, maar uiteindelijk hebben we de tour begin 2024 kunnen realiseren, mede dankzij een aanvullende financiële bijdrage van de Vrienden van Het Natuurhistorisch.

Voorbereiding

Voorafgaand aan het ontwikkelen van de

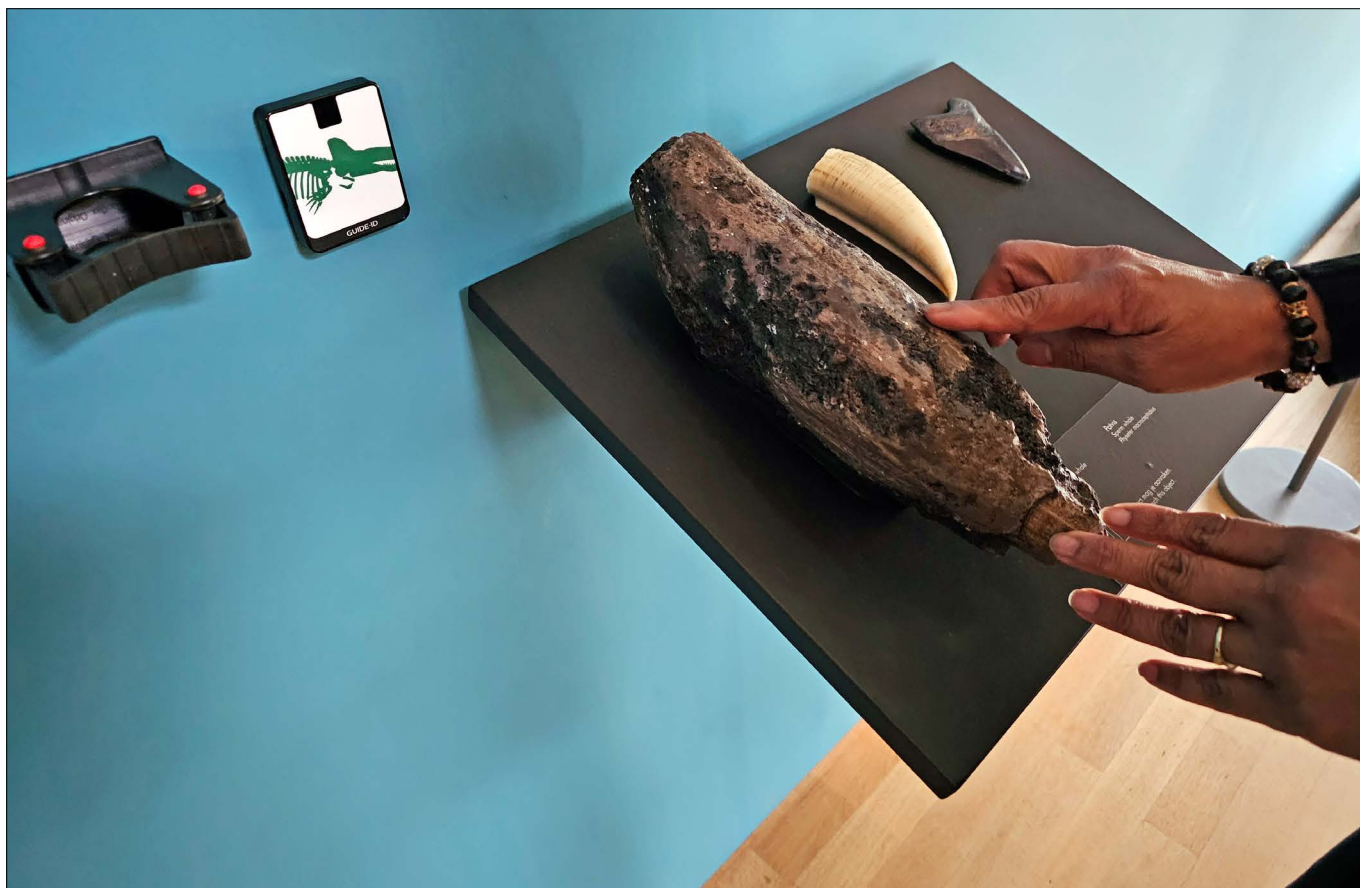
audiotour hebben we door de organisatie Ongehinderd en ervaringsdeskundigen van Stichting KUBES een nulmeting laten doen van onze algemene toegankelijkheid. Dit leverde al waardevolle en uitvoerbare verbeterpunten op, zoals markering op de buitentrap. Ook hebben we gewerkt aan onze digitale toegankelijkheid door bijvoorbeeld onze website navigeerbaar te maken met het toetsenbord.

De audiotour

Onze audiotour neemt je mee langs twaalf punten in het museum, elk met een verhaal over biodiversiteit en evolutie. Zo vertellen we bijvoorbeeld over de evolutie van verschillende vogelsnavels en over biodiversiteit in de stad. Omdat de tour niet te lang



▲ De voeltafel met diverse huiden, een tactiele tekening en een taststokhouder in de zaal Biodiversiteit. (Het Natuurhistorisch)



▲ Bij de inclusieve audiotour zijn afgietsels van verschillende tanden te voelen. (Het Natuurhistorisch)

kon worden, was het een uitdaging om de juiste selectie te maken voor de audiopunten. In elke vaste tentoonstelling is in ieder geval één audiopunt aanwezig. We hebben gekozen voor punten en collectiestukken waarbij we naast een interessant audioverhaal een tastelement konden toevoegen, of anders een geur- of geluidselement.

Na de keuze van de punten zijn we begonnen met het schrijven van de teksten. Elk audiopunt is voorzien van een zaal- of vitrinebeschrijving. Dit helpt slechtziende bezoekers bij hun oriëntatie, maar ook andere bezoekers kunnen zo meer te weten komen. Veel mensen merken bijvoorbeeld niet dat de zaal Biodiversiteit is ingedeeld volgens de biologische ordening, en dat alle dieren zonder inwendig skelet links in de zaal staan en de gewervelde dieren, dus met een echt, inwendig skelet, rechts. Of dat in de zaal Oerwalvissen een onderkaak van een bultrug aan het plafond hangt. Voor de zaalbeschrijvingen en andere teksten hebben we advies ingewonnen van Visio, een expertisecentrum voor blinde en slechtziende mensen.

Voelelementen

Bij verschillende punten kun je echt materiaal aanraken, zoals stukjes huid, een olifant-

tenkies of een vossenstaart. Dat is natuurlijk bij veel materiaal niet mogelijk, dus hebben we ook afgietsels laten maken van onze tanden van de roofpotvis en van de gewone potvis. En voor wie nieuwsgierig is naar ons imposante olifantenskelet, hebben we een 3D-print van de voet van Ramon beschikbaar om te voelen. Zelfs als je het niet kunt zien, kun je daarmee de indrukwekkende grootte ervan ervaren. Ook hebben we een aantal tactiele tekeningen aangeschaft. Dit zijn voelbare tekeningen van bijvoorbeeld het skelet van de potvis, zodat ook iemand die het skelet niet ziet hangen, er zich iets bij kan voorstellen. Bij de balie zijn daarnaast tactiele plattegronden van het museum verkrijgbaar. Om ook andere zintuigen te gebruiken, zijn in de tentoonstelling Nationaal Park Rotterdam verschillende geuren te ruiken en het geluid van een vleermuis te horen.

Voor de nieuwe voelelementen lieten we speciale meubels maken. Zo staat er in de zaal Biodiversiteit een mooie voeltafel met verschillende huiden, zoals die van een konijn, schildpad, slang en vogel. Hier vertellen we over het ontstaan van haren en andere typen huid. Daarnaast laten we zien hoe soorten die aan elkaar verwant zijn, zich toch verschillend ontwikkelen om-

dat ze zich aanpassen aan hun omgeving. De ontwikkeling van de voorpoten van zoogdieren is hier een bekend voorbeeld van. Op de tactiele tekening kun je zien én voelen hoe de voorpoot van een tijger, de arm van een mens, de vin van een walvis en de vleugel van een vleermuis dezelfde basisonderdelen hebben.

Waar mogelijk hebben we taststokhouders geplaatst, zodat bezoekers die een blindegeleidestok gebruiken hun handen vrij hebben om de objecten te verkennen. Nadat stemacteurs de audiotours hadden ingesproken en we de audio aan de verschillende punten in het museum hadden gekoppeld, was de audiotour klaar voor gebruik.

Gebruikersonderzoek

Na de lancering hebben we een gebruikersonderzoek laten doen door de organisatie Accessibility. Hieruit bleek onder andere dat sommige audiopunten lastig te vinden waren door een laag contrast met de achtergrond. Dat gaan we verbeteren met duidelijke achtergrondkaartjes en nummering. Ook werd ons geadviseerd om meer aandacht te besteden aan het communiceren over de beschikbaarheid van de faciliteiten, zoals de tactiele plattegrond en taststokhouders.

Natuurlijk nemen we die feedback mee om het museum nog toegankelijker te maken.

Er blijven altijd verbeterpunten, zoals het soms grote verschil in lichtintensiteit tussen de zalen of het beperkte contrast tussen vloer en muur. Dat zijn zaken die we niet eenvoudig kunnen oplossen. Maar het belangrijkste is dat we ons hier bewust van zijn en laten zien dat we constant bezig zijn met het verbeteren van de toegankelijkheid. Zoals een ervaringsdeskundige die de audiotour kwam doen het formuleerde toen ze op de taststokhouders gewezen werd: "Er is aan me gedacht, dat is al zo ontzettend fijn!" Ook drie slechtziende jongeren hebben recent het museum bezocht en de audiotour gedaan. Ook zij schreven een leuke review: "Er zijn al heel erg veel dingen aangepast en toegankelijk gemaakt. Het is heel erg prettig dat er een kaart in reliëf en braille is, zodat je als bezoeker zo goed als zelfstandig je weg kunt vinden. Ook was het erg fijn dat er voeltafels waren en dat er spullen aangeraakt mochten worden. Af en toe was niet duidelijk wat er wel en niet aangeraakt mocht worden. Dit stond niet goed aange-



▲ Drie jongeren met een visuele beperking vinden de weg in het museum met de tactiele plattegrond. (Toegankelijk museum-Anders bekeken)



▲ Van de voet van olifant Ramon is voor de inclusieve audiotour een 3D-print gemaakt. (Het Natuurhistorisch)

geven. Soms met een touwtje en soms alleen met een bordje. Dat laatste kunnen wij natuurlijk niet lezen. Wij zijn verder erg positief verrast door het museum. Er is aan heel veel gedacht. Er was zelfs een houder om je stok in te plaatsen!"

Toekomst

Nu de audiotour voor mensen met een visuele beperking er is, kunnen we natuurlijk niet achterblijven met een versie voor mensen met een auditieve beperking. Met steun van de gemeente Rotterdam en wederom de Vrienden van Het Natuurhistorisch wordt daar nu hard aan gewerkt. Later dit jaar zal er dan ook een tour in gebarentaal beschikbaar zijn, zowel voor volwassenen als voor kinderen. Of je nu komt om te zien, te voelen, te luisteren of gewoon om te genieten: er is voor ieder wat wils. ◀